

HRVATSKI ZAVOD ZA POLJOPRIVREDNU
SAVJETODAVNU SLUŽBU

GOVEDARSTVO

OVAJ VAM LETAK DAJE NA ZNANJE: KAKO HRANITI KRAVU I POSTUPATI S NJOM U RAZDOBLJU SUHOSTAJA I POSLIJE TELENJA !!!

Poštovani uzgajivaču,

U SUHOSTAJU u isto vrijeme završavamo i započinjemo proizvodnju. Drugim riječima, proizvodnja mlijeka započinje u trenutku kada kravu zasušimo, a ne kad se oteli.

Kako to?

Poznato je da krava u suhostaju **odmara VIME**. Taj joj odmor znači obnovu vimena i pripremu za novu laktaciju poslije telenja.

Zašto odmara vime? U vrijeme dok krava proizvodi mlijeko, vime je jako opterećeno. Samo za primjer opterećenosti vimena navodimo:

- da bi krava dala 20-tak litara mlijeka mora joj se kroz vime dnevno "preraditi" oko 7000 – 8000 litara krvi. Stoga, neodmoreno (umorno) vime, ono koje je muženo do samog poroda ili blizu tog datuma uzrokuje **smanjenje** proizvodnje mlijeka u toj laktaciji, ali i u nekoliko laktacija poslije, **čak do 30 %**.

Primjer:

Odaberemo jednu kravu u našoj štali koja prosječno proizvodi oko 15 litara mlijeka dnevno. Ako je sve teklo normalno tu ćemo kravu zasušiti s otprilike 8 lit. mlijeka dnevne proizvodnje i 60-tak dana prije datuma očekivanog telenja.

Međutim, ako je muzemo do 20 – tak dana prije telenja i hranimo je kao i ostale krave u štali, činimo pogrešku. Zbog toga nam se u slijedećoj laktaciji proizvodnja mlijeka može smanjiti za otprilike 1200 litara. To znači da umjesto 4500 lit. od iste krave dobijemo 3300 litara mlijeka. U kunama je to, po današnjim cijenama mlijeka na tržištu, **gubitak od 2400 kuna**.

Moramo znati da je krava živo biće i da se jednom učinjene pogreške odražavaju na proizvodnju kroz više godina ubuduće. Računajući tako, od iste krave u njenom životnom vijeku možemo očekivati i do 5000 lit. mlijeka manje. Tako nam se gubitak penje i do 10.000, 00 kn zbog pogreške koju možemo ispraviti ili je ni ne trebamo učiniti.

Razmislite o važnosti napisanog i pročitajte u nastavku o pravilnom tretmanu krave, ne samo u suhostaju nego i u kratkom razdoblju poslije telenja !!!

U prethodni primjer iz upućenog Vam pisma potpuno smo sigurni, stoga Vam preporučujemo da se pridržavate ovih uputa:

• **PRIJE SAMOG ZASUŠIVANJA (potrebno je znati i činiti)**

1. VODITI BRIGU O KONDICIJI KRAVE (Vidi brošuru *Tjelesna kondicija krava*)
2. REDOVNO VODITI PODATKE O PRIPUSTU (Vidi brošuru *Vođenje podataka na farmi za proizvodnju mlijeka*)
3. ZASUŠITI KRAVU 60-ak DANA PRIJE TELENJA
4. SUHE KRAVE OBVEZATNO ODVOJITE OD OSTALIH KRAVA U ŠTALI
5. ZASUŠENJE NEKA TRAJE ŠTO KRAĆE
6. DOBRO JE KORISTITI PREVENTIVNO ANTIBIOTIKE PRILIKOM ZASUŠENJA
- u trenutku zasušnja dati antibiotik i poslije toga više ne izmuzivati

• **OD TRENUTKA ZASUŠENJA DO 14 DANA PRIJE TELENJA (ne treba inzistirati na kvalitetnoj hrani):**

7. KRAVU HRANITE KAO DA DAJE PROSJEČNO 4-6 LITARA MLIJEKA NA DAN
Tako da:
8. SMANJITE KOLIČINU SOČNIH KRMIVA (npr. silaža, sjenaža) – oko 12 – 17 kg na dan
- ako su krave na paši, suhe krave možete odvojiti na pašnjak lošije kvalitete ili pašnjak bolje kvalitete opteretiti većim brojem suhih krava po površini (8-12 krava po hektaru). Ako pašnjak ne podnosi navedeni intenzitet suhih krava po hektaru, potrebno je dodati određene količine slame uz pašu koju krave mogu dobiti s pašnjaka.
9. SMANJITE KOLIČINU KONCENTRIRANIH KRMIVA (smjese) – do max. 1kg na dan
- ukoliko imate kvalitetni obrok od silaže i sjenaže tada nije dnevno potrebno dodavati koncentrat (smjesu) u obrok, ukoliko je pak taj obrok lošije kvalitete onda ga morate i u ovoj fazi popratiti sa preporučenom količinom koncentrata
10. PONUDITE SIJENO LOŠIJE KVALITETE, PA ČAK I SLAMU
11. DODAJTE MINERALNO – VITAMINSKI DODATAK ZA KRAVE U SUHOSTAJU
- taj bi dodatak trebao sadržavati manje kalcija (Ca), a više magnezija (Mg) i fosfora (P).

• **OD 14 DANA PRIJE TELENJA DO TELENJA I OKO TELENJA (povećati kvalitetu hrane):**

12. OSTATI NA ISTOJ KOLIČINI SOČNIH KRMIVA (npr. silaži i sjenaži) KAO I U RAZDOBLJU PRIJE, ALI NEKA BUDU KVALITETNA
13. POVEĆAJTE UDIO KVALITETNOG KONCENTRATA (smjese) – od 2 - 3 kg/dan
14. KVALITETNOG SIJENA DAJTE PO VOLJI NAKON ŠTO STE KRAVE NAHRANILI OSNOVNIM OBROKOM OD PAŠE, SJENAŽE ILI SILAŽE
15. DVA TJEDNA PRIJE TELENJA DOBRO JE KRAVI DATI INJEKCIJOM DOZU SELENA I KOKTEL VITAMINA A D₃ E
16. 1-2 DANA PRIJE TELENJA KAO MINERALNO-VITAMINSKI DODATAK DODATI DODATAK ZA KRAVE U PROIZVODNJI MLIJEKA
- s većim sadržajem kalcija (100-120 gr/dan po kravi), osobito za starije i visoko proizvodne krave (3-4 laktacija) zbog opasnosti pojave mliječne groznice koja se najčešće javlja 12 sati prije telenja i 72 sata poslije telenja
17. U OVOM RAZDOBLJU PONUDITI KRAVI OBROK KOJI ĆE BITI TEMELJ OBROKA ZA RAZDOBLJE POSLIJE TELENJA (naviknuti kravu na obrok u razdoblju kada počne proizvoditi mlijeko)
18. OBROK TEMELJEN NA SAMOJ SJENAŽI U TOM RAZDOBLJU NIJE PREPORUČLJIV, PA SAVJETUJEMO, AKO JE MOGUĆE, DA OSNOVNI OBROK BUDE SMJESA SJENAŽE I SILAŽE

• **NAKON TELENJA**

19. KRAVA JE SPOSOBNA I VOLJNA PONOVO JESTI 6-8 SATI NAKON TELENJA
20. TO JE VAŽNO RAZDOBLJE U PROIZVODNOM CIKLUSU MLIJEKA, KADA KRAVA MORA BITI HRANJENA PRAVILNO I KVALITETNO

21. DO PO PRILICI 14-ak DANA PO TELENJU KRAVI TREBA DAVATI OBROK ISTOG SASTAVA KAKAV JE BIO I OBROK PRIJE TELENJA
- kvaliteta i količina obroka u to vrijeme morala bi zadovoljavati prosječnu proizvodnju mlijeka te krave ili te grupe krava; drugim riječima, treba polako podizati količinu obroka prema rezultatima 1. kontrole količine mlijeka (6. dan nakon telenja).
22. 14 DANA NAKON TELENJA POČNITE POVEĆAVATI OBROK KRAVI TAKO DA DO 30-ak DANA NAKON TELENJA KRAVA POČNE UZIMATI PUNI OBROK, KOJI BI TREBALI DAVATI ČIM DULJE (DO PO PRILICI 4 MJESECA NAKON TELENJA)

Napomena: primjer preporučenih obroka za sva navedena razdoblja suhostaja i poslije telenja vidite u prilogu letka.

OPĆENITO:

- OCJENA KONDICIJE KOJU BI TREBALA ZADOVOLJAVATI KRAVA U TRENUTKU TELENJA OVISI O PASMINI, PA TAKO:
 - *simentalska pasmina* treba imati ocjenu 3,25 - 3,75
 - *holstein – friesian pasmina* treba imati ocjenu 3,0 - 3,5 (Vidi brošuru *Tjelesna kondicija krava*)
- NE DEBLJATI KRAVU U SUHOSTAJU (DEBELA KRAVA NIJE MJERILO USPJEHA, POGOTOVO U PROIZVODNJI MLIJEKA).
U predebelih krava, poznato je i dokazano, pojavljuju se češće slijedeći problemi:
 - teška telenja (zamašćenje porođajnih puteva),
 - manja proizvodnja mlijeka u prvim mjesecima laktacije,
 - smanjen apetit,
 - manje otporne na bolesti (ketoza, sindrom debelih krava).
- PREMA TOME, KRAVAMA JE BOLJE POJAČATI OBROK U ZADNJOJ FAZI LAKTACIJE NEGO IH POJAČANO HRANITI U SUHOSTAJU
- NE FORSIRATI (šopati) KRAVU MAKSIMALNIM OBROKOM ODMAH NAKON TELENJA (ona tada nije u stanju iskoristiti hranidbenu vrijednost punog obroka, NITI IMA APETITA DA GA POJEDE)
- PRIRODNO JE DA KRAVA NAKON TELENJA IZGUBI ODREĐENU TEŽINU (da smršavi); mršavljenje u to vrijeme nije znak bolesti krave;
- DA BI POPRAVILI KONDICIJSKO STANJE KRAVE (npr. s ocjene 2 na ocjenu 3 - vidi letak br.) POTREBNO JE NAJMANJE 3 MJESECA

JAKO, JAKO VAŽNO:

**SVAKU PROMJENU KOLIČINE OBROKA ILI NJEGOVE KVALITETE
KRAVAMA ČINITE POSTUPNO (min. u 7 dana!!!)
Ne preko noći promijeniti količinu i sastav obroka.**

Primjer za hranidbu krave koja u vrhu laktacije (2-3 mjeseca nakon telenja) ima 25 lit.mlijeka.
(osnovni obrok: silaža + sjenaža)

Obrok od zasušenja do 14 dana prije telenja:

Red. br	Vrsta krmiva (OSNOVNI OBROK MOŽE BITI LOŠIJE KVALITETE)	Količina u kilogramima
1.	Silaža kukuruza (stabljika + klip)	8
2.	Sjenaža (DTS – 1.otkos)	8
3.	Sijeno (livadno)	3
4.	Ukupno smjese sljedećeg sastava:	≈ 1,2
5.	- Kukuruz	0,4
6.	- Ječam	0,2
7.	- Pšenica	0,3
8.	- Posije	
9.	- Sojina sačma	0,2
10.	- Mineralno vitaminski dodatak (za krave u suhostaju)	50 grama
11.	- Sol	10 grama

Obrok od 14 dana prije telenja do telenja:

Red. br	Vrsta krmiva (POTREBAN KVALITETAN OBROK)	Količina u kilogramima
1.	Silaža kukuruza (stabljika + klip)	8
2.	Sjenaža (DTS)	8
3.	Sijeno (DTS)	2
4.	Ukupno smjese sljedećeg sastava:	≈ 3
5.	- Kukuruz	1,0
6.	- Ječam	0,6
7.	- Pšenica	0,5
8.	- Posije	
9.	- Sojina sačma	0,8
10.	- Mineralno vitaminski dodatak (ZA SUHOSTAJ !!!)	70 grama
11.	- Sol	15 grama

Nakon telenja (do 14 dana nakon telenja):

Red. br	Vrsta krmiva (POTREBAN KVALITETAN OBROK)	Količina u kilogramima
1.	Silaža	12
2.	Sjenaža	14
3.	Sijeno	2
4.	Ukupno smjese sljedećeg sastava:	≈ 4,3
5.	- Kukuruz	1,2
6.	- Ječam	0,4
7.	- Pšenica	0,3
8.	- Zob	0,3
8.	- Posije	0,8
9.	- Sojina sačma	1,2
10.	- Mineralno vitaminski dodatak (ZA MLJEČNE KRAVE!!!)	100 grama
11.	- Sol	25 grama

Puni obrok (20-ak dana do 1 mjesec nakon telenja) :

Red. br	Vrsta krmiva (POTREBAN KVALITETAN OBROK)	Količina u kilogramima
1.	Silaža	17
2.	Sjenaža	19
3.	Sijeno	2
4.	Ukupno smjese sljedećeg sastava:	≈ 5,6
5.	- Kukuruz	1,4
6.	- Ječam	0,5
7.	- Pšenica	0,3
8.	- Zob	0,4
8.	- Posije	1,4
9.	- Sojina sačma	1,5
10.	- Mineralno vitaminski dodatak (ZA MLJEČNE KRAVE!!!)	120 grama
11.	- Sol	35 grama

Autor: **MIROSLAV KOVAČ**, dipl. inž. agr.

Odgovorni urednik: dr. sc. Ivan Katalinić

Grafička priprema: Damir Ravlić

Tisak: FiLeDaTa, Zagreb

Nakladnik:

Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu

Ulica grada Vukovara 78 • 10000 Zagreb

telefon: (1) 61 06 190 • fax: (1) 61 09 140

e-mail: hzpss@agr.hr

http://www.agr.hr/hzpss/

Za detaljnije informacije obratite se savjetniku HZPSS